

Tavaszi számunk mustrája

Tavaszi számunk *Műhely* rovatát a megértés pszichológiai és pedagógiai körvonalainak fölvezetésével kezdjük, Fodor tanár úr írásával. „...a megértés mindig a már elsajátított, úgymond régi ismeretek és a megtanulandó új információk, voltaképpen az ismert és az ismeretlen elemek közötti szerves összekapcsolódás megteremtését, az új tudásnak a korábbira való ráépülését, a korábbira való beleépítkezését és integrációját, annak mintegy átszervezését feltételezi.” – írja a szerző, és ebből mindjárt meg is fogalmazza a bármely szinten tanító pedagógus számára fontos didaktikai szabályt: „... az új ismeretek tanítását megelőzően mindig fel kell eleveníteni és a tudat előterébe kell hozni azokat a régebbi ismereteket, amelyekhez az új anyagot hozzá lehet kapcsolni, amelyekre rá lehet építeni.”

A gondolkodásfejlesztés fogalma megjelenik a *Műhely* második írásában, ezúttal a számunkra, kisebbségi helyzetben élők és oktatók számára legfontosabb tantárgy, az anyanyelvi nevelés céljainak és feladatainak a felvezetése kapcsán, Zimányi Árpád tanár úr írásában. A nevelési feladatok között a szerző kitér a ma talán kissé elhanyagolt vagy egyre inkább háttérbe szoruló viselkedéskultúrára és a nyelvi illemre is, és arra buzdítja a nyelvet tanító pedagógusokat, hogy ragadják meg „mindazokat a lehetőségeket, amelyek a személyiségformálást segítik.”

Ismeretszerzésről olvashatunk a rovat következő írásában is, ezúttal a történelmi ismeretek átadásának megújult, ártértekelődött módszereiről. Balázs Ella előbb az Európai Tanácsnak az európai történelemoktatásra vonatkozó, 2001-ben megfogalmazott ajánlásait mutatja be, melyből megismerkedhetünk a 21. századi történelemtanítás céljaival és módszereivel, majd az elemi iskola negyedik osztályában alkalmazható stratégiákat és módszereket tekinti át, közöttük az ismeretátadás módszereit, a narratív vagy a munkáltató stratégia lépéseit, olyan módszereket, melyekkel „...elkerüljük az egyhangúságot, és a történelem élet közele, kedvelt tantárgy lesz.”

„...az ezredforduló és a 21. század a kommunikáció korszaka. Az információhordozók jelentős mértékben gazdagodtak, a kommunikációs folyamatok összetettek, és alapvető társadalmi tevékenységekhez és működésekhez kötődnek, ezért aki lépést akar tartani a fejlődéssel, annak óhatatlanul is fejlesztenie kell a kommunikációs kompetenciáját.” olvashatjuk Szóke-Milinte Enikő írásában, melyben a szerző a kommunikációs gyakorlatok és tréningek elvi és módszertani kérdéseit tárgyalja. Az írás feltárja a fejlesztés paradigmáit is, többek között azt, hogy az iskolai fejlesztés „...a kommunikációra nem mint tananyagra, hanem mint alkalmazandó módszerre tekint.” Új pedagógusképzési feladatokról is olvashatunk: „...olyan képzési programokat kell kínálni a pedagógusjelöltnek, amely alkalmassá teszi a szakmai tudás feldolgozása mellett a kommunikációs módszerek sikeres alkalmazására.”

Mindezek a feladatok a hazai pedagógusjelöltek számára is fontosak, hiszen az új óvodai nevelési tanterv – melyet Demény Piroska írásából ismerhetünk meg – „...*azt a következtetést erősíti bennünk, hogy az óvodai nevelés a 3–7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, együttműködésre és kommunikációra kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.*” A szerző szerint *az új óvodai program tevékenységközpontú, projekt-módszerű, az óvodai nevelés tartalma pedig a tevékenységeken keresztül jut érvényre, közöttük az óvodások számára oly fontos szabad tevékenységeken és játékon keresztül valósul meg. A szabad tevékenységet, azt, hogy az órán nem kell csendben maradni, hallgatni, nemcsak a kisdíákok és óvodások értékelik, hanem a főiskolai hallgatók is, derül ki Jármái Erzsébet és Szokács Kinga sikerélményt kutató írásából. A szerzők szerint változtatni kell azokon a helyzeteken, melyek során a hallgatóknak kevesebb alkalmuk nyílik a szereplésre, a beszédre és játékra.*

A pedagógusportrékat felvillantó sorozatunkban most Ivan Illichről olvashatunk, akit Fodor László katolikus papként, filozófusként, társadalomtudósként mutat be, olyan egyetemi oktatóként, aki a *Miért kell megszüntetni az iskolát* c. könyvében arról ír, hogy *az iskola (főleg a fejlett nyugati országban) az emberi élet egyre nagyobb részét kitevő börtönné vált.*

Bár ezzel az állítással sok mai és korabeli diák is egyetértene, mégis voltak és vannak tanítók és tanárok, akik óráikon megpróbálták a hallgatóikat a *börtönből* kiszabadítani. Ilyen tanárról olvashatunk Nagy Arisztidnek, a nyugalmazott középiskolai földrajztanárnak, az egykori tanárjelöltnek az írásában, aki munkája során bőven kamatoztatta az Árkossy tanár úrtól szerzett ismereteket: *„Elismerésre méltó humorérzéke volt, és élt is vele; a hallgatók szakmai tévelygéseit humoros mázban, de keményen ostromozta. Közvetlenségét és segítőkészségét megismerve a hallgatók felszabadultan –, de nem izgulás mentesen – mentek a gyakorlóórákra.”*

Árkossy Sándort azonban elsősorban nevelőként és osztályfőnökként köszöntheti 95. születésnapján több száz egykori diákja, hisz *Sanyi bácsi* pontosan tudja és tudta aktív tanár korában is azt, amiről Mészáros István írásában olvashatunk az *Örökség* rovatunkban: *„az iskola csakis a belőle kikerülő, benne értékesítéssel oktató-nevelt egyéneken keresztül volt képes a társadalomra pozitív módon hatni, azt befolyásolni, nem másképp. ... az embernek egyéni célja is van; saját egyéni életének megszervezése, saját egyéni morális-etikai fejlődésének kibontakoztatása; saját egyéni örök üdvösségének munkálása is fontos feladata. Ehhez is segítséget kell adnia az iskolának.”*

Mészáros István tanár úr soraival zárjuk mustránkat abban a reményben, hogy e sorokat olvasván talán helyreáll bennünk – az Ivan Illich által – az iskola szükségességében megrendített bizalom.

Székely Győző